מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להכיר את מאפייני הסיפור העממי (פתיחה וסיום קבועים, שילוש, חזרה, ניגוד, פלא)
- לזהות את המבנה של משל ונמשל ואת תפקיד מוסר ההשכל
- להכיר יצירות מרכזיות בפרק: מעשיות פלא, סיפורי חוכמה ומשלים מהתנ"ך ומהעולם

גרסת עולים חדשים – מילון מילים בראש הדף, משפטים קצרים ושפה פשוטה. אפשר לאפשר מילון אישי ועבודה בזוגות.

חלק א' – הבנה בסיסית

1. א – חזרה משולשת על אירוע או דמות
2. ב – מלכת הדבורים
3. ב – האחים גרים
4. ב – להסביר את המסר שבסיפור
5. ב – משל כבשת הרש
6. ב – נערה ממעמד נמוך

חלק ב' – נכון או לא נכון

1. נכון – עגנון עיבד את האגדה העממית הזו ביצירתו
2. נכון – המשל מופיע בשופטים ט'
3. נכון – זהו חלק מרצף האירועים במעשייה
4. לא נכון – זהו מדרש קדום מתקופת חז"ל
5. נכון – זוהי האנשה, מאפיין מרכזי במשלים
6. לא נכון – יש ביניהם שתי השקפות שונות על החוכמה

חלק ג' – התאימו יצירה למאפיין שלה

1 – ד (שלושה אחים, שלוש משימות ועוזרים מן החי)
2 – ג (יציאה מהבית, מצוקה, עוזר פלאי וגלגול)
3 – ה (מדרש קדום עם משחק מילים על חפץ)
4 – ב (משל מקראי שעוזר לומר אמת קשה)
5 – א (נערה חכמה שמנצחת בתושייה)

חלק ד' – השלימו את המילה החסרה

1. מפה לאוזן
2. הנמשל
3. האנשה
4. משלים
5. מוסר השכל

חלק ה' – סדרו את רצף האירועים במעשיית פלא (ארנב הים)

1. יציאה מהבית
2. הגעה למצוקה
3. פגישה עם עוזר פלאי
4. גלגול (מטמורפוזה)
5. סוף טוב

חלק ו' – כתיבה ועיבוד

1. תשובה חופשית המבוססת על הכרת המשל, למשל: השועל והענבים - אל תזלזלו במה שלא השגתם

כרטיס יציאה – מה לחפש

- ציפייה לתשובות כמו: שילוש, חזרה, פתיחה וסיום קבועים, פלא
- המשל הוא הסיפור עצמו, הנמשל הוא ההסבר של המסר
- משל כבשת הרש או משל יותם

טיפים להפעלה:

- אפשר לפתוח את השיעור בקריאת פתיחה אופיינית כמו 'היה היה' ולשאול מה היא מסמנת
- מומלץ לחלק את הכיתה לקבוצות, כל קבוצה מתמקדת ביצירה אחרת מהפרק ומציגה בקצרה
- בחלק הכתיבה היצירתית כדאי לתת דוגמה קצרה למשל מוכר לפני שהתלמידים כותבים בעצמם

דף תרגול: הסיפור העממי והמשל

דף התלמיד/ה עולים חדשים

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בפרק הזה לומדים על סיפורים ישנים שעברו מאדם לאדם הרבה שנים. יש בהם חזרות, פלאים וגם משלים עם מוסר השכל.

מילון קטן:

מעשיית פלא	סיפור עם קסמים, עוזרים פלאיים ומשימות קשות
שילוש	חזרה על אירוע או דמות שלוש פעמים בסיפור
ניגוד	הבדל חזק בין שתי דמויות או מצבים, למשל טוב ורע
משל	סיפור קצר שמסתתר בו מסר או לקח
נמשל	ההסבר של המסר שבמשל, מה רוצים ללמד אותנו
האנשה	תיאור של בעל חיים או חפץ כאילו הוא אדם
מוסר השכל	הלקח שאפשר ללמוד מהסיפור או מהמשל
סיפור חוכמה	סיפור עממי שבו דמות מנצחת בזכות שכלה ותושייתה

1 חלק א' – הבנה בסיסית

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה זה שילוש בסיפור?

א) חזרה משולשת על אירוע או דמות ב) שלוש דמויות ראשיות בלבד ג) שלושה ספרים שונים

ד) שלוש מילות פתיחה

2. באיזה סיפור יש שלושה אחים?

א) ארנב הים ב) מלכת הדבורים ג) שפת החיות ד) העלמה החכמה והמלך

3. מי אסף את הסיפורים האלה?

א) איזופוס ב) האחים גרים ג) ש"י עגנון ד) איוון קרילוב

4. מה תפקיד הנמשל?

א) לתאר את העלילה בפירוט ב) להסביר את המסר שבסיפור ג) להוסיף דמויות חדשות

ד) לשנות את סוף הסיפור

5. איזה משל מהתנ"ך?

א) השועל והענבים ב) משל כבשת הרש ג) הנמלה והצרצר ד) האריה והעכבר

6. מי מנצחת בזכות השכל שלה?

א) מלכה עשירה ב) נערה ממעמד נמוך ג) אחות המלך ד) קוסמת מהיער

2 חלק ב' – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	מעשה העז הוא עיבוד ספרותי של ש״י עגנון לאגדה עממית	☐	☐
2	משל יותם מופיע בספר שופטים	☐	☐
3	בארנב הים הגיבור עובר גלגול והופך ליצור אחר	☐	☐
4	האישה מצידן הוא טקסט מודרני שנכתב במאה העשרים	☐	☐
5	במשלי איזופוס משתתפים לרוב בעלי חיים המדברים כבני אדם	☐	☐
6	בשפת החיות האב והבן חולקים את אותה דעה לגבי החוכמה האמיתית	☐	☐

3 חלק ג׳ – התאימו יצירה למאפיין שלה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. מלכת הדבורים	___	**א.** נערה חכמה שמנצחת בתושייה
2. ארנב הים	___	**ב.** משל מקראי שעוזר לומר אמת קשה
3. האישה מצידן	___	**ג.** יציאה מהבית, מצוקה, עוזר פלאי וגלגול
4. משל כבשת הרש	___	**ד.** שלושה אחים, שלוש משימות ועוזרים מן החי
5. העלמה החכמה והמלך	___	**ה.** מדרש קדום עם משחק מילים על חפץ

4 חלק ד׳ – השלימו את המילה החסרה

השלימו את המילה החסרה.

1. הסיפור העממי עבר מדור לדור _____

2. במשל יש תמיד שני חלקים: המשל ו _____

3. תיאור של בעלי חיים המתנהגים כבני אדם נקרא _____

4. איזופוס, ז׳אן דה לה פונטן ואיוון קרילוב כתבו _____

5. הלקח שלומדים מהסיפור או מהמשל נקרא _____

5 חלק ה׳ – סדרו את רצף האירועים במעשיית פלא (ארנב הים)

מספרו את השלבים לפי הסדר הנכון (1, 2, 3...).

☐	הגעה למצוקה
☐	סוף טוב
☐	גלגול (מטמורפוזה)
☐	פגישה עם עוזר פלאי

☐	יציאה מהבית

6 חלק ו' – כתיבה ועיבוד

ענו בקצרה.

1. בחרו אחד מהמשלים (השועל והענבים / הנמלה והצרצר / האריה והעכבר) וכתבו במשפט אחד מהו מוסר ההשכל שלו

כרטיס יציאה

מהם שני מאפיינים של מעשיית פלא?

מהו ההבדל בין משל לנמשל?

תנו דוגמה אחת למשל מהתנ"ך

איך הרגשתי בשיעור? 😀 🙂 😐 ☹️